

SESSIONS CIENTÍFIQUES DEL CURS 1954-55

5 novembre 1954: Inaugural. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El SECRETARI informa sobre la tasca científica realitzada per la Societat durant el curs 1953-54.

El Sr. AGUSTÍ DURAN I SANPERE llegeix el seu discurs, que versa sobre *Trenta anys d'exploracions arqueològiques a Barcelona*.¹ Comença subratllant l'anomalia, o el fet confusionari, que l'Arxiu Històric de la Ciutat hagi esmerçat durant trenta anys una gran part de les seves activitats en exploracions arqueològiques, puix que normalment hom té la idea que un arxiu documental és un recer on són guardats els papers antics i on són esperats els recercadors que hi vulguin provar llur paciència. Però la circumstància que aquell Arxiu hagi pres damunt seu la tasca d'investigar la totalitat de la història ciutadana ha fet que la seva labor es manifestés en dues direccions: d'una banda, cercar els testimonis de la vida antiga en la documentació conservada, però també, de l'altra, refer la vida antiga a base dels monuments i dels vestigis colgats sota terra. Cal advertir, de tota manera, que no sempre les exploracions arqueològiques s'han referit a les èpoques més antigues de la història de Barcelona, sinó que sovint hom removia les terres per tal de cercar-hi proves materials de fets de la història moderna, en el qual cas l'excavació no venia a ésser més que un auxiliar de l'estudi documental, per mitjà d'una tècnica extraarxivística. El Sr. Duran assenyala diverses etapes en les activitats arqueològiques de l'Arxiu Històric de la Ciutat: a) L'any 1920, seguint el suggeriment de l'historiador A. Rovira i Virgili, hom cercà amb èxit el sepulcre de Pau Claris, que havia de trobar-se a l'enderrocada església de Sant Joan de Jerusalem. b) El mateix any, tot cercant uns mosaics romans dels quals es tenia notícia documental, foren trobats alguns sepulcres construïts amb teules planes a dos vessants o en forma de caixa coberta amb teules, al lloc on hi havia hagut l'enderrocada església de Santa Marta. Vint-i-quatre anys després hom ha pogut recompondre en part, al mateix lloc, una estructura arqueològica que semblava definitivament perduda. c) L'any 1921, en ocasió de la compra, per part de l'Ajuntament, de la casa de l'Ardiaca, i de la seva adaptació per a Arxiu Històric, hom tingué ocasió d'estudiar els seus fonaments, amb la consegüent troballa de diverses restes arqueològiques, com un sector de la vella muralla romana. Hom recollí una bona quantitat de gerres i de llànties paganes. L'exploració interior, encara, descobrí a les torres de la muralla l'existència de finestres d'arc semicircular en dos pisos per damunt la cornisa interior que limitava la part originàriament massissa. d) L'any 1928, amb motiu de les obres de preparació de l'Exposició Internacional de l'any següent, foren descobertes una sèrie de restes romanes a Montjuïc, on hom pogué explorar així mateix unes sitges ibèriques amb enterraments humans, en una de les quals foren trobades dues rodes d'un carro, fet raríssim en l'arqueologia ibèrica, que pot remuntar als segles IV o III a. de J. C. e) El mateix any es donà per primera vegada el fet de la col·laboració espontània dels ciutadans, desitjosos de cooperar a la tasca cultural de l'Ajuntament, amb la denúncia de la troballa d'un mosaic romà en unes obres del carrer de la Palma

1. Aquest discurs es publica a l'"Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans" de 1955.

de Sant Just. f) Del 1931 al 1934, als primers anys de la República, té lloc la primera exploració arqueològica sistemàtica. Hom trasllada la casa Padellàs del carrer de Mercaders a la Plaça del Rei, i amb motiu d'obrir els fonaments per a la reconstrucció d'aquella casa, l'Arxiu comença unes exploracions en aquell lloc, que donen com a resultat diverses troballes arqueològiques —parament interior d'un gran sector de la muralla romana, carrer que la seguia per dins la ciutat, diverses construccions, com la piscina d'unes termes, una cambra amb paviment de mosaic, pesos de teler, agulles i passadors d'os, eines de tocador, llànties paganes i cristianes, etc.—, les quals indueixen a edificar la casa Padellàs, no pas damunt murs seguits de fonamentació, sinó damunt pilars que hom aixecaria als indrets més convenients per a la visibilitat de l'espai excavat. g) Els anys 1942 i 1943 són establerts uns jardins al peu de la muralla romana de la plaça de Ramon Berenguer III i és prosseguida l'exploració dels fonaments d'aquella. h) El 1943 té lloc l'exploració de la baixada de la Canonja, en ocasió d'enfondir la conducció subterrània de recollida de les aigües pluvials dels voltants de la Catedral. i) El 1945 les recerques s'adrecen novament cap a Montjuïc, on són estudiades les restes de la necròpolis jueva. j) El 1952, a la plaça de la Catedral tingué lloc una nova urbanització feta tan ràpidament, que no solament fou una ocasió perduda per a un bon estudi arqueològic, sinó que fou la causa de la destrucció total d'antics vestigis que podien ésser d'un gran valor per a la història de la Ciutat; així i tot, l'Arxiu pogué aixecar una planta dels murs apareguts i dibuixar les seccions verticals que acusaven les diverses profunditats de les construccions colgades. El Sr. Duran es refereix encara a les investigacions entorn d'una torre de la muralla a l'avinguda de la Catedral els anys 1952-53, a la recerca sistemàtica feta al carrer dels Comtes de Barcelona del 1943 al 1954, a la descoberta d'una via funerària l'any 1954, a les noves troballes als fonaments de l'església de Santa Marta i a la importància que totes elles tenen per a la nostra arqueologia. El Sr. Duran acaba indicant que durant aquests trenta anys d'activitats fou reconegut a l'Arxiu Històric de la Ciutat el dret a intervenir legalment en la tasca arqueològica; que l'Ajuntament li donava el nom d'Institut Municipal d'Història de la Ciutat, de major abast i sota el qual cabien totes les modalitats de recerca o exposició, i que, al mateix temps, l'Estat delegava en la Corporació municipal el dret de dur a terme les exploracions arqueològiques que cregués convenients dins la Ciutat.

El PRESIDENT, en un breu parlament, declara obert el curs 1954-55. — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

13 novembre 1954: Història. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. RAMON D'ABADAL I DE VINYALS exposa la seva comunicació sobre *L'abat Garí de Cuixà*.¹ Diu que Garí era abat del monestir de Sant Pere de Lézat des de l'any 961 i que d'aquesta abadia passà a Cuixà cridat pel comte Seniofred, protector del monestir, probablement al començament de l'any 965, puix que a partir d'aquest any trobem a Sant Pere de Lézat un nou abat anomenat Bernat. La primera tasca de Garí a Cuixà fou la construcció del temple de Sant Miquel, començat l'any 956 per l'abat Pons i consagrat l'any 974. El desembre de 968 Garí emprengué el seu primer viatge a Roma, en companyia del comte Oliba Cabreta, d'on retornà amb una butlla de Joan XIII que confirmava la d'Agapet II (950) i els preceptes de Lluís (952) i de Lotari (958). Després de l'acta de consagració de l'església de Sant Miquel (28 setembre 974) no trobem Garí esmentat en la documentació fins el 978, que Garí intervé en el trasllat de les relíquies de sant Hilari a l'església del monestir de Sant Hilari, prop de Carcassona. Garí era el nou abat director d'aquest monestir, segons el costum

1. Una versió molt ampliada d'aquesta comunicació ha estat publicada als "Analecta Montserratensia", VIII (1954-55), 125-337, sota el títol *Com neix i com creix un gran monestir pirinenc abans de l'any mil: Eixalada-Cuixà*.